

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ЩОДО РОЗРОБЛЕННЯ СИЛАБУСУ НАВЧАЛЬНОЇ
ДИСЦИПЛІНИ У ПОЛТАВСЬКОМУ ДЕРЖАВНОМУ
АГРАРНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ**

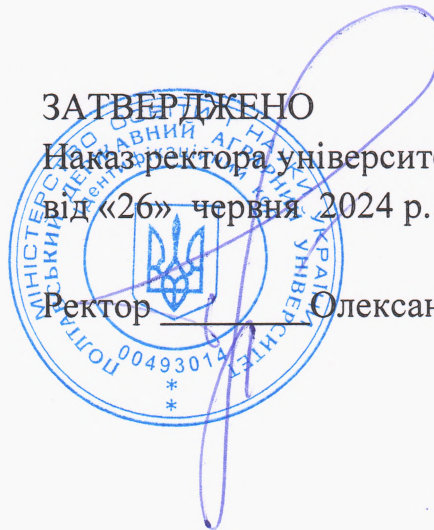

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказ ректора університету
від «26» червня 2024 р. № 218

Ректор Олександр ГАЛИЧ

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО РОЗРОБЛЕННЯ СИЛАБУСУ
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ У ПОЛТАВСЬКОМУ ДЕРЖАВНОМУ
АГРАРНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ**

СХВАЛЕНО

Протокол засідання вченої ради
університету
«26» червня 2024 р. № 10

Протокол засідання ради з якості
вищої освіти університету
«20» червня 2024 р. № 9

Полтава 2024

Укладачі Методичних рекомендацій щодо розроблення силабусу навчальної дисципліни у Полтавському державному аграрному університеті:

Олександр ГАЛИЧ – ректор

Валентина АРАНЧІЙ – перший проректор

Олена КОСТЕНКО – проректор з науково-педагогічної роботи

Людмила ШУЛЬГА – керівник навчально-наукового центру забезпечення освітньої діяльності та якості освіти

Інна ЛАВРІНЕНКО – керівник відділу моніторингу та забезпечення якості освіти

Тетяна ЯПРИНЕЦЬ – завідувач навчально-методичного кабінету відділу моніторингу та забезпечення якості освіти

Ольга МИРНА – фахівець внутрішнього аудиту процесів діяльності та моніторингу якості освіти

Денис КАВТАСКИН – голова студентського Сенату

Надія ДМИТРЕНКО – завідувач кафедри терапії імені професора П. І. Локеса

Ірина КОРОТКОВА – професор кафедри біотехнології та хімії

Неля ВОЛКОВА – доцент кафедри підприємництва і права

Юлія ОВСІЄНКО – доцент кафедри будівництва та професійної освіти

Тетяна САЗОНОВА – доцент кафедри менеджменту ім. І. А. Маркіної

Євгенія ХМЕЛЬНИЦЬКА – доцент кафедри харчових технологій

Людмила ЯЛОВЕГА – доцент кафедри обліку і оподаткування

ЗМІСТ

1. Загальні положення	4
2. Структура силябусу навчальної дисципліни	4
3. Рекомендації щодо розроблення змісту силябусу навчальної дисципліни	5
4. Порядок розроблення та оновлення силябусу навчальної дисципліни	9
Додатки	10

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1.1. Методичні рекомендації щодо розроблення силабусу навчальної дисципліни (далі – Методичні рекомендації) встановлюють порядок розроблення, загальні вимоги до структури, змісту структурних елементів, оформлення, а також регламентують процедуру затвердження та оновлення силабусу навчальної дисципліни у Полтавському державному аграрному університеті (далі – Університет).

1.2. У Методичних рекомендаціях ураховано підходи до забезпечення якості вищої освіти у європейському просторі, вони відповідають чинному законодавству у сфері вищої освіти й локальній нормативній базі, є складником системи внутрішнього забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти.

1.3. Методичні рекомендації розроблено відповідно до вимог Закону України «Про вищу освіту», наказу Міністерства освіти і науки «Про затвердження Положення про акредитацію освітніх програм, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти», рекомендацій Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти щодо внутрішньої системи забезпечення якості та акредитації освітніх програм і локальних нормативних документів Університету.

1.4. Об'єктом силабусу є навчальна дисципліна. Силабус навчальної дисципліни розробляється з урахуванням студентоцентрованого підходу. Суб'єктами силабусу є викладач і здобувач вищої освіти.

1.5. Силабус навчальної дисципліни – це документ, що готується для здобувачів вищої освіти з метою пояснення змісту навчальної дисципліни, її політики, оцінювання результатів навчання тощо.

1.6. Силабус навчальної дисципліни сприяє забезпеченню інформаційних умов для формування цілісного уявлення про якість освітнього процесу під час вивчення навчальної дисципліни, формуванню індивідуальної освітньої траєкторії та укладається на принципах прозорості, об'єктивності, академічної доброчесності.

2. СТРУКТУРА СИЛАБУСУ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

До силабусу рекомендовано включати такі структурні складники (додаток А):

- **назва документа та навчальної дисципліни;**
- **загальна інформація про навчальну дисципліну:**
 - рівень вищої освіти здобувачів, які опановують навчальну дисципліну;
 - код і найменування спеціальності, тип і назва освітньої програми підготовки здобувачів вищої освіти;

- курс, семестр;
- обсяг і форма семестрового контролю з навчальної дисципліни;
- мова(-и) викладання;
- повна назва структурних підрозділів (навчально-наукового інституту / факультету, кафедри);
- контактні дані розробника(-ів);
- **місце навчальної дисципліни в освітній програмі:**
- статус навчальної дисципліни;
- передумови для вивчення навчальної дисципліни;
- компетентності;
- програмні результати навчання / результати навчання;
- **роль навчальної дисципліни у формуванні соціальних навичок (soft skills);**
- **мета вивчення навчальної дисципліни;**
- **програма навчальної дисципліни;**
- **методи навчання і викладання;**
- **оцінювання результатів навчання:**
 - схема нарахування балів, шкала та критерії оцінювання результатів навчання;
- **політика вивчення навчальної дисципліни та оцінювання щодо:**
 - термінів виконання та перескладання;
 - академічної доброчесності;
 - відвідування занять;
 - зарахування результатів неформальної / інформальної освіти;
 - оскарження результатів оцінювання;
- **рекомендовані джерела інформації;**
- **реквізити затвердження;**
- **додаток.**

3. РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО РОЗРОБЛЕННЯ ЗМІСТУ СИЛАБУСУ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

3.1. Структурні складники силабусу.

3.1.1. Складник силабусу «*Назва документа та навчальної дисципліни*» (СИЛАБУС навчальної дисципліни «_____») містить таку інформацію:

- повна назва документа великими літерами;
- повна назва навчальної дисципліни, яка зазначається без скорочень відповідно до освітньої програми, навчального плану та / або робочого навчального плану.

3.1.2. Складник силабусу «*Загальна інформація про навчальну*

дисципліну»:

- *«Рівень вищої освіти»*. Зазначається рівень вищої освіти, на якому реалізується навчальна дисципліна відповідно до Закону України «Про вищу освіту».

- *«Код і найменування спеціальності, тип і назва освітньої програми»* включає інформацію про код і найменування спеціальності(-ей) відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти»; тип (освітньо-професійна, освітньо-наукова) і назва освітньої програми або зазначається, що навчальна дисципліна викладається для усіх освітніх програм зазначених спеціальностей. Для міжфакультетських вибіркового навчальних дисциплін слід зазначити: *«Для всіх здобувачів вищої освіти»*.

- *«Курс, семестр»*. Прописується курс і семестр(-и), в якому(-их) вивчається навчальна дисципліна.

- *«Обсяг і форма семестрового контролю з навчальної дисципліни»*. Зазначається кількість кредитів ЄКТС – ..., загальна кількість годин – ..., із яких:

лекцій – ... год, практичних / лабораторних / семінарських занять (*обрати потрібне*) – ... год.

Форма підсумкового контролю – ...

- *«Мова(-и) викладання»*. Міститься мова(-и), якою(-ими) здійснюється освітня діяльність відповідно до освітньої програми.

- *«Повна назва структурних підрозділів (навчально-наукового інституту / факультету, кафедри)»*. Прописується без скорочень повна назва навчально-наукового інституту / факультету та кафедр(-и), що забезпечує підготовку здобувачів вищої освіти за цією навчальною дисципліною.

- *«Контактні дані розробника(-ів)»* містить таку інформацію: прізвище, ім'я викладача, його науковий ступінь і вчене звання (*за наявності*), посаду; корпоративну електронну адресу, контактний телефон (робочий / особистий); профайл (посилання на сторінку викладача) та ін.

3.1.3. Складник силабусу «Місце навчальної дисципліни в освітній програмі»:

- *«Статус навчальної дисципліни»*. Зазначається, що навчальна дисципліна є обов'язкова / вибіркова фахова / факультетська вибіркова / міжфакультетська вибіркова;

- *«Передумови для вивчення навчальної дисципліни»*. У разі потреби наводиться перелік навчальних дисциплін, які вивчалися раніше. Для обов'язкових і вибіркового фахових освітніх компонентів керуватися структурно-логічною схемою освітньої програми. В іншому разі зазначити, що передумови

відсутні.

- *«Компетентності»*. Для обов'язкових і вибіркового фахових навчальних дисциплін вказуються загальні, спеціальні (фахові, предметні) компетентності, визначені освітньою програмою. Для факультетських / міжфакультетських вибіркового навчальних дисциплін вказуються загальні компетентності, сформульовані науково-педагогічним працівником, відповідальним за викладання навчальної дисципліни.

- *«Програмні результати навчання / результати навчання»*. Для обов'язкових і фахових вибіркового навчальних дисциплін освітньої програми наводиться перелік програмних результатів навчання, досягнення яких забезпечує навчальна дисципліна, із застосуванням їхньої нумерації, визначеної в освітній програмі, а для міжфакультетських і факультетських навчальних дисциплін – очікувані результати навчання, що досягаються у процесі їх вивчення.

3.1.4. Складник силабусу *«Роль навчальної дисципліни у формуванні соціальних навичок»*. Опанування соціальних навичок «soft skills» (так звані «м'які навички», «універсальні навички», «навички успішності») дає змогу випускникам бути успішними на своєму робочому місці. Можуть зазначатися навички комунікації, лідерство, здатність брати на себе відповідальність і працювати в критичних умовах, вміння залагоджувати конфлікти, працювати в команді, управляти своїм часом, розуміння важливості кінцевих термінів, здатність логічно і системно мислити, креативність тощо.

3.1.5. Складник силабусу *«Мета вивчення навчальної дисципліни»*. Зазначається мета навчальної дисципліни – передбачуваний результат її вивчення. Рекомендується формулювати у формі інфінітива, щоб була можливість виміряти ступінь її досягнення (навчити..., виробити..., сформулювати... та ін.).

3.1.6. Складник силабусу *«Програма навчальної дисципліни»*. Зазначається перелік тем, які будуть реалізовані під час занять.

3.1.7. Складник силабусу *«Методи навчання і викладання»*. Вказуються обрані для навчальної дисципліни методи навчання і викладання, що сприяють досягненню очікуваних результатів навчання та відповідають вимогам студентоцентрованого підходу. Варто наводити методи, які використовуються під час проведення аудиторних (лекційних, практичних / семінарських / лабораторних) занять та інших видів робіт, які будуть застосовані для сприяння та підтримки навчання здобувачів вищої освіти під час опанування освітнього компоненту, зокрема самостійної роботи.

3.1.8. Складник силабусу *«Оцінювання результатів навчання»*. Навчальні досягнення здобувачів вищої освіти за результатами вивчення тем і курсу

загалом оцінюються відповідно до форм поточного та семестрового оцінювання результатів навчання, які описуються у цьому пункті. Рекомендованими формами поточного контролю знань здобувачів вищої освіти є: розв'язування тестів, опитування, контрольна робота, виконання вправ на практичних заняттях, виконання лабораторних робіт, виконання завдань самостійної роботи (контрольна робота для здобувачів вищої освіти заочної форми навчання, реферати, есе, розрахункові та розрахунково-графічні роботи, презентації, глосарій) та ін. Викладач має право розширювати список рекомендованих форм поточного контролю відповідно до особливостей навчальної дисципліни. Форма семестрового контролю зазначається згідно з освітньою програмою / навчальним планом / робочим навчальним планом.

3.1.9. Складник силабусу **«Політика вивчення навчальної дисципліни»**. Визначається система вимог, які викладач висуває до здобувача вищої освіти під час вивчення навчальної дисципліни на основі чинної національної та локальної нормативної бази.

3.1.10. Складник силабусу **«Рекомендовані джерела інформації»** повинен містити основну, допоміжну літературу та в разі потреби інформаційні ресурси й онлайн-курси, що використовуються під час вивчення навчальної дисципліни. Оформлення рекомендованих джерел інформації необхідно здійснювати відповідно до чинного бібліографічного стандарту ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання». До основної літератури варто включати нормативні документи, базові вітчизняні та зарубіжні підручники й навчальні посібники, зокрема й ті, що наявні в бібліотеці Університету. Оптимальна кількість джерел основної літератури – 5–7, які максимально повно відображають зміст навчальної дисципліни. До списку допоміжної літератури (близько 10 найменувань) входять довідники, періодичні видання, наукові монографії, фахові статті, методичні рекомендації тощо, зокрема й ті, що наявні в бібліотеці Університету, авторства викладача цієї дисципліни або викладачів кафедри. Рекомендовані джерела інформації зазвичай повинні відповідати періоду опублікування за останні п'ять років. До списку рекомендованих джерел інформації обов'язково включають особисті авторські праці науково-педагогічного працівника, якому доручено викладання відповідного освітнього компонента. До інформаційних ресурсів може бути включено перелік офіційних інтернет-ресурсів (органів державної влади загальної та спеціальної компетенції, органів місцевого самоврядування, електронної бібліотеки Університету, репозитарію Університету, наукових установ, підприємств, організацій, періодичних видань тощо).

3.1.11. Складник силабусу «*Реквізити затвердження*» повинен містити дату та протокол засідання кафедри, на якому розглянуто і введено в дію розроблений / оновлений силабус навчальної дисципліни.

4. ПОРЯДОК РОЗРОБЛЕННЯ ТА ОНОВЛЕННЯ СИЛАБУСУ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

4.1. Силабус навчальної дисципліни розробляє науково-педагогічний працівник / група науково-педагогічних працівників кафедри, якому(-им) доручено її викладання.

4.2. Силабус обов'язкової навчальної дисципліни розробляється до початку навчального семестру / навчального року, у якому її опановують здобувачі, а вибіркової – до початку процедури вибору освітніх компонентів.

4.3. Силабус оновлює науково-педагогічний працівник / група науково-педагогічних працівників і враховує:

- пропозиції гаранта освітньої програми та / або викладачів навчальної дисципліни;
- пропозиції здобувачів вищої освіти, подані гаранту освітньої програми, викладачеві та ін.;
- пропозиції роботодавців;
- об'єктивні інфраструктурні чи кадрові зміни та / або інші ресурсні умови реалізації навчальної дисципліни;
- результати опитування здобувачів вищої освіти щодо якості викладання навчальної дисципліни тощо.

Якщо підстав для оновлення силабусу немає, то його подають на розгляд кафедри в чинній редакції.

4.4. Організаційною формою для здійснення розроблення або оновлення силабусу навчальної дисципліни є його щорічний розгляд на засіданні кафедри, за якою закріплена навчальна дисципліна.

4.5. Відповідальність за своєчасність розроблення, оновлення силабусу покладається на науково-педагогічного працівника(-ів), якому(-им) доручено викладати навчальну дисципліну, та на завідувача відповідної кафедри.

4.6. Силабус навчальної дисципліни є складником комплексу навчально-методичного забезпечення навчальної дисципліни, зберігається на кафедрі, оприлюднюється на офіційній сторінці відповідної освітньої програми та на навчально-інформаційному порталі LMS Moodle.

4.7. Завдання з розроблення / оновлення силабусу навчальної дисципліни включається до плану роботи кафедри й індивідуального плану роботи викладача.

4.8. Розробник(-и) силабусу навчальної дисципліни має(-ють) право на його розширення та доповнення.

Форма силябусу навчальної дисципліни

СИЛАБУС
навчальної дисципліни
 « _____ »

ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО НАВЧАЛЬНУ ДИСЦИПЛІНУ	
Рівень вищої освіти	
Код і найменування спеціальності	
Тип і назва освітньої програми	
Курс, семестр	
Обсяг і форма семестрового контролю з навчальної дисципліни	Кількість кредитів ЄКТС – ..., Загальна кількість годин – ..., із яких: лекцій – ... год., практичних / лабораторних / семінарських занять – ... год. Форма семестрового контролю –...
Мова (-и) викладання	
Навчально-науковий інститут / факультет, кафедра	
Контактні дані розробника (-ів)	
МІСЦЕ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ В ОСВІТНІЙ ПРОГРАМІ	
Статус навчальної дисципліни	
Передумови для вивчення навчальної дисципліни	
Компетентності	
Програмні результати навчання / Результати навчання	Для обов'язкових і фахових вибіркових навчальних дисциплін Для міжфакультетських і факультетських вибіркових навчальних дисциплін
РОЛЬ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ У ФОРМУВАННІ СОЦІАЛЬНИХ НАВИЧОК (SOFT SKILLS)	
МЕТА ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	
<i>Мета вивчення навчальної дисципліни має корелюватися з метою та програмними результатами навчання ОП</i>	
ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	
Тема 1. Тема 2. ...	
МЕТОДИ НАВЧАННЯ І ВИКЛАДАННЯ	
ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ	
Схема нарахування балів, шкала та критерії оцінювання результатів навчання	Наведені у Додатку до силябусу

ПОЛІТИКА ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ТА ОЦІНЮВАННЯ	
- щодо термінів виконання та перескладання	
- щодо академічної доброчесності	
- щодо відвідування занять	
- щодо зарахування результатів неформальної / інформальної освіти	
- щодо оскарження результатів оцінювання	
РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ	
Реквізити затвердження	Затверджено на засіданні кафедри ... протокол від ... № ...

Додаток до силябусу

**СХЕМА НАРАХУВАННЯ БАЛІВ, ШКАЛА ТА КРИТЕРІЇ
ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ**

Схема нарахування балів із навчальної дисципліни

Назва теми / Форма семестрового контролю	Форми контролю результатів навчання здобувачів вищої освіти					Разом
	опитування	виконання вправ на практичних заняттях	розв'язування тестів	...	екзамен (за наявності)	
Тема 1. Назва					–	
Тема 2. Назва					–	
.....					–	
Екзамен (за наявності)					20	20
Разом						100

Шкала та критерії оцінювання

(мають бути розроблені для кожної форми контролю результатів навчання здобувачів вищої освіти)

Кількість балів	Критерії оцінювання
... (максимальна)	Обґрунтування рівня формування компетентностей і досягнення програмних результатів навчання • ... • ... • ...
.....	•
.....	• ... • ... • ...
... (мінімальна)	..., що не дає можливість оцінити формування компетентностей і досягнення програмних результатів.